3. Aspecte metodologice

Toponimele prezentate în această lucrare au fost adunate, în mare parte, în cadrul proiectului *Tezaurul toponimic al României. Moldova*[1], atât în urma efectuării de anchete directe pe teren, cât şi prin parcurgerea unor colecţii de documente (publicate ori inedite) sau hărţi.

Unele toponime, mai ales cele majore, din zona aflată în discuţie au fost analizate de-a lungul timpului de diverşi lingvişti, istorici sau geografi. Ancheta la faţa locului ne-a oferit posibilitatea completării mapei toponimice cu toponime minore, cărora de foarte multe ori nu li se acordă atenţie. Totodată, am putut obţine informaţii privind relaţiile dintre denumirile diverselor obiecte geografice, utilizarea toponimelor în vorbire sau în diverse contexte scrise, etimologia acestora. Anchetele au fost efectuate cu ajutorul *Chestionarului toponimic şi entopic general cu un Glosar de entopice onomasiologic*[2], chestionar cu 1038 de întrebări, organizate pe capitole, în funcţie de categoriile geografice. Din acest chestionar am folosit doar întrebările specifice realităţilor geografice din zona cercetată. Conform indicaţiilor din *Ancheta toponimică*[3], chestionarul a fost aplicat în totalitate doar în una din localităţile componente ale fiecărei comune, în restul satelor punând doar o parte din întrebări, considerate esenţiale pentru obţinerea de toponime. Entopicele şi toponimele obţinute au fost notate cu transcrierea fonetică pe fişe, cu explicaţiile primite de la subiecţii anchetelor; denumirile obiectelor geografice au fost localizate pe hărţi la scara 1:25000.

Informatorii trebuie să fie localnici sau să fie veniţi în sat de cel puţin 20 de ani, să cunoască foarte bine şi în amănunt denumirile apelor, văilor, câmpiilor, dealurilor, pădurilor, poienilor, fântânilor, drumurilor etc., dar nu trebuie să fie foarte în vârstă, pentru că uită multe nume şi au obiceiul de a selecta doar toponime majore[4]. De altfel, ne-am lovit adesea de afirmaţia „Dar acesta nu este un nume important!" Influenţa reprezentanţilor administraţiei este destul de însemnată, subiecţii anchetaţi utilizând de multe ori sintagme toponimice specifice stilului oficial.

---

[1] Proiect al Academiei Române, în curs de realizare în cadrul Departamentului de toponimie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide" din Iaşi. De asemenea, o parte din informaţii au fost obţinute în urma colaborării la proiectul finanţat de CNCSIS (nr. 278/2007) *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicaţie la câmpul hidronimului* Moldova), coordonat de CS I dr. Dragoş Moldovanu.

[2] MOLDOVANU, C.T.

[3] MOLDOVANU, A.T.

[4] După Marius SALA, P., 172, persoanele care răspund la chestionare trebuie să fie în vârstă şi să cunoască exact locurile din hotarul satului.

BDD-B809-04 © 2011 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 22:47:01 UTC)

De asemenea, sunt preferaţi informatorii care au avut ocupaţii ce le-au permis buna cunoaştere a zonei şi a denumirilor (oameni care au participat la împărţirea pământului, căruţaşi, pădurari localnici). Am evitat, pe cât posibil, alegerea ca informatori a profesorilor, învăţătorilor, primarilor, deşi de multe ori, explicând care este obiectul cercetării noastre, am fost îndrumaţi de către localnici chiar către aceştia, existând prejudecata/convingerea că ei ar cunoaşte cel mai bine toponimele. Trebuie să menţionăm însă că uneori inginerii cadastrali, pădurarii şi chiar primarii ne-au furnizat informaţii foarte importante pentru demersul nostru ştiinţific. Majoritatea informatorilor sunt bărbaţii, care, prin natura ocupaţiilor lor, umblă mai mult prin zonă, deci o cunosc mai bine. Femeile au fost interogate pentru a afla denumiri ale zonelor din apropierea locuinţei lor, pronunţia unor toponime şi pentru întrebări de sintaxă (dat fiind că ele sunt mai conservatoare în această privinţă).

Lista următoare cuprinde numele informatorilor de la care am cules materialul toponimic (pentru fiecare localitate, în ordine alfabetică). De asemenea, prezintă câteva date privind vârsta subiecţilor (la momentul anchetei), nivelul de şcolarizare şi ocupaţia acestora.

Blebea:
Ana Bârliba, 76 ani, 8 clase, agricultoare.
Gheorghe N. Bârliba, 80 de ani, 7 clase, factor poştal, agricultor.
Boboieştii:
Vasile Andron, 63 de ani, muncitor în exploatare forestieră.
Ion Şuţu, 69 ani, 12 clase, maistru de exploatare forestieră.
Dolheştii:
Elena Chirilă, 86 ani, 7 clase, agricultoare.
David Dumitru, 57 de ani, studii superioare, secretar la Primăria Pipirig.
Dumbrava:
Gheorghe Timofte, 84 de ani, 7 clase, agricultor.
Florica Timofte, 58 de ani, 8 clase, agricultoare.
Humuleştii:
Constantin Afrăsinei, 80 de ani, 8 clase, agricultor.
Jenița Afrăsinei, 77 de ani, 8 clase, agricultoare.
Ion Andone, 69 de ani, 12 clase, agricultor.
Dumitru I. Antoniu, 88 de ani, 4 clase, agricultor.
Vasile Bogus, 62 de ani, 4 clase, agricultor.
Minodora Bogus, 30 de ani, 12 clase, confecţioneră.
Humuleştii-Noi:
Constantin Gheorghică, 73 de ani, 8 clase, şofer.
Leghinul:
Adrian Iosub, 72 de ani, 4 clase, muncitor forestier.
Lunca:
Mihai Jucănaru, 78 de ani, 7 clase, agricultor.
Mănăstirea Neamț:
Petru I. Anghelina, 63 de ani, 9 clase şi Şcoala silvică, pădurar.
Forin P. Anghelina, 36 de ani, studii superioare, pădurar.
Ion V. Ionaşcu, 75 de ani, 8 clase, muncitor forestier.

BDD-B809-04 © 2011 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 22:47:01 UTC)

Nemțișorul:
Gavril Avăcăriței, 68 de ani, 8 clase, agricultor.
Ion Gh. Tulan, 82 de ani, 7 clase, agricultor.
Vasile Tuleaşcă, 69 de ani, 8 clase, agricultor.
Constantin Țucă Ursache, 79 de ani, 11 clase, agricultor.
Pipirigul:
Alexandru Vasiliu, 75 de ani, studii superioare, fost profesor, pensionar.
Ana Gavriliu, 70 de ani, 4 clase, agricultor şi crescător de animale.
Vasile N. Gavrilu (zis Baciu), 77 de ani, 8 clase, baci.
Vasile Ichim, 67 de ani, studii superioare, fost profesor de geografie (locuieşte în Pipirig de peste 30 de ani).
Vasile Prună, 58 ani, 12 clase, pădurar.
Pâțâligenii:
Neculai Balmuş, 54 de ani, 8 clase, şofer.
Vasile Stănoaia, 52 de ani, 8 clase, muncitor forestier.
Plăieşul:
Constantin Bogdaproste, 44 de ani, 12+2 clase, inspector cadastral.
Ioan Fărmuş, 83 de ani, 5 clase, veterinar, agricultor.
Mihai Nistor, 66 de ani, 12 clase, învățător.
Plutonul:
Vasile Vrânceanu, 69 de ani, 7 clase, furnicularist.
Preuteştii:
Mihai Aionițoaie, 82 de ani, 7 clase, agricultor.
Vasile Aruxandei, 70 de ani, 4 clase, dulgher şi agricultor.
Constantin Dascălul, 66 de ani, 10 clase, păstor.
Stânca:
Dumitru Ciuhoreanu, 50 de ani, 10 clase, gardian public şi agricultor.
Târgul Neamț:
Constantin Aron, 56 de ani, 11 clase, mecanic.
Constantin Bogdaproste, 44 de ani, 12+2 clase, inspector cadastral.
Margareta Dorneanu, 37 de ani, inginer de cadastru.
Constantin Lăzărescu, 76 de ani, şofer.
Aurel Popovici, 55 de ani, 11+3 clase, electronist.
Timişeştii:
Costache Onu, 67 de ani, 8 clase, agricultor.
Ecaterina Onu, 65 de ani, 8 clase, agricultoare.
Vânătorii-Neamț:
Adrian Bălțătescu, 43 de ani, studii superioare, inginer cadastral.
Constantin Chitan, 69 ani, 8 clase, agricultor.
Vasile Ciubotaru, 52 de ani, 9 clase, pădurar.
Ştefan Dumitriu, 60 de ani, 10 clase, pădurar.
Mihai I. Urzică, 46 de ani, 10 clase, vulcanizator şi agricultor.
Neculai Urzică, 53 de ani, studii superioare, fost primar al comunei.
Vasile I. Urzică, 82 de ani, 7 clase, agricultor.
Radu Valeriu, 51 de ani, studii postliceale, brigadier.

BDD-B809-04 © 2011 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 22:47:01 UTC)

Zvorăneştii:
Constantin Alexandru, 80 de ani, 7 clase, agricultor.

Atestări ale unor toponime din zonă au fost obținute din hărți şi documente inedite aflate în arhivele primăriilor comunelor din aria cercetată de noi, în arhivele Ocoalelor Silvice din Pipirig şi Târgul Neamț, Arhivele Naționale din Bacău, Bucureşti, Piatra Neamț şi Iaşi sau la Biblioteca Academiei Române din Bucureşti, dar şi din documente publicate în diverse volume. Denumirile relevate din textele vechi (actele de danie, de întărire a unor teritorii, hotarnicele etc., texte originale, copii sau traduceri) prezintă un interes deosebit pentru toponimist, ajutând la estimarea vârstei toponimelor, la identificarea formelor lor inițiale şi urmărirea evoluției în timp, şi, în cazul unora, la stabilirea etimologiei.

În ceea ce priveşte atestările din documentele editate, de cele mai multe ori am considerat ca fiind corecte identificările cercetătorilor istorici. De exemplu, conform indicelui de nume şi localități, toponimul *Neamțul* desemnează, în primele atestări din DRH, A. Moldova, cetatea (locul unde sunt emise unele acte ale voievodului este cetatea; de altfel, nici nu deținem date care să ateste existența unei curți domneşti la Târgul Neamț[5]). În unele cazuri, puține la număr, am identificat unele erori ale redactorilor în privința identificării obiectelor sociogeografice desemnate de toponime. De exemplu, în Indicele volumului DRH, A, XXII există o trimitere la pagina 153 pentru atestarea pârâului Secul, însă aici este menționată „valea Săculuiˮ din branişte mănăstirii Bisericani, deci este vorba de un alt pârâu Secul, afluent al Bistriței. Deşi în lucrarea lui Ioanichie BĂLAN, V. există numeroase inexactități de ordin istoric, am citat ocurențe aflate în acest volum, aici fiind menționate destul de multe toponime din zona noastră de anchetă.

În cazurile în care în volumele de documente am găsit traduceri mai puțin fidele ale toponimelor din text, am corectat; de exemplu, pentru **Обършїи источика Халъѳки**[6], am dat „obârşia izvorului Halăucii” şi nu „obârşia izvorului Halăuca”, cum era transliterat documentul din DRH, A, XXII, p. 159). Propoziția **Помилѳвал с(вѧ)тѣи монастир Съкѳлова** a fost tradusă „am miluit sfânta mănăstire Săcul”[7], dar noi am considerat că într-o traducere fidelă ar trebui să fie redat genitivul: „sfânta mănăstire a Săculuiˮ.

Pentru a reda uzul unor toponime din zona noastră de anchetă în diverse stiluri ale limbii, am consultat unele lucrări geografice şi opere beletristice. Când au fost identificate erori de grafie datorate scribilor, din documentele vechi, din hărți sau din lucrări mai recente, ele au fost puse în evidență prin [sic].

Uneori denumirile locurilor s-au transmis, din generație în generație, până în zilele noastre, alteori ele s-au pierdut, dat fiind că obiectul desemnat a dispărut, ori au fost înlocuite de alte denumiri. Toponimele de odinioară atestate în documente dar pe care nu am reuşit să le identificăm pe teren nu au fost introduse în dicționar, ele reprezentând, în intenția noastră, subiect al unui viitor studiu.

[5] În MATEI, G. 92–93 aflăm despre existența unor curți domneşti la Piatra-Neamț, Iaşi, Bacău, Roman, dar nu şi la Târgul Neamț.
[6] DRH, A, XXII, 158.
[7] DRH, A, XVIII, 151.

BDD-B809-04 © 2011 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 22:47:01 UTC)